

י"ח אדר ב', תשע"ד, 20.3.2014

גיליון מס' 401

פרשת שמיני

פרה וכפרה

מאת מרדכי שבט. קיבוץ ראש צורים

השבת קוראים במפטיר את פרשת פרה, הפרשה השלישית מתוך "ארבע הפרשיות", שמתארת את דרך ההיטהרות מטומאת מת, על ידי הזאת אפר פרה אדומה על הטמא.

חז"ל הרחיבו את המצווה מהתחום של ההיטהרות הפרטית, לתחום הכפרה הציבורית בהסבר לסוגיית הקדמת פרשת פרה לפרשת החודש - "משום שהיא כפרתן של ישראל" (מסכת מגילה). גם רש"י בפירושו כותב בהקשר זה: "משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו תבא אמו ותקנח הצואה כך תבא פרה (פרה אדומה) ותכפר על העגל (חטא העגל)" (במדבר, יט, כב).

אם כן, אנו רואים הרחבה של מצוות פרה אדומה ממצוות טהרה ברמה האישית - פרטית, למצוות כפרה ברמה הציבורית כללית.

וכשם שיש השבת 'מפטיר' מיוחד, יש גם הפטרה מיוחדת. ההפטרה מדברת גם היא על היטהרותם של ישראל באמצעות הזאת מים חיים על ידי ה', בדומה לכהן המזה מי חטאת על הטמא כדי לטהר אותו:

"וְאֶשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם, עַל-הַדָּם אֲשֶׁר-שָׁפְכוּ עַל-הָאָרֶץ; (שפיכות דמים) וּבְגִלוּלֵיהֶם, (עבודה זרה) טְמֵאוּהָ. וְאֶפִּיץ אֹתָם בְּגוֹיִם, וַיִּזְרוּ בְּאֲרָצוֹת: כְּדַרְכָּם וְכַעֲלִילוֹתָם, שֹׁפְטֵתִים. (הגלות - עונש ותוצאה של החטאים החמורים) וַיָּבֹאוּ, אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-בָּאוּ שָׁם, וַיַּחֲלִלוּ, אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי--בְּאָמַר לָהֶם עַם-ה' אֱלֹהֵי, וּמֵאֲרָצוֹ וַיָּצְאוּ. (מציאות של עם ה' בגלות גורמת לחילול השם, בעיני העמים) וְאֶחָמֵל, עַל-שֵׁם קִדְשִׁי, אֲשֶׁר חָלְלוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּגוֹיִם אֲשֶׁר-בָּאוּ שָׁמָּה. לְכֹן אָמַר לְבֵית-יִשְׂרָאֵל, כֹּה אָמַר ה' א-לוהים, לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה, בֵּית יִשְׂרָאֵל: כִּי אִם-לְשֵׁם-קִדְשִׁי אֲשֶׁר חָלַלְתֶּם, בְּגוֹיִם ... וְקִדְשִׁתִּי אֶת-שְׁמִי הַגָּדוֹל, הַמְּחַלֵּל ... וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי-אֲנִי ה'... וְלִקְחֹתִי אֹתְכֶם מִן-הַגּוֹיִם, וְקִבַּצְתִּי אֹתְכֶם מִכָּל-הָאֲרָצוֹת; וְהִבֵּאתִי אֹתְכֶם, אֶל-אֲדַמְתְּכֶם. וְזִרְקֹתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים, וְטַהַרְתֶּם: מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל-גִּלוּלֵיכֶם, אֲטַהֵר אֹתְכֶם. וְנָתַתִּי לָכֶם לֶב חֲדָשׁ, וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם... וְאֶת-רוּחִי, אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם..." (יחזקאל לו, טז-לח).

אנו קוראים כאן על תהליך היטהרות יוצא דופן. אין כאן שום תיאור של חזרה בתשובה של ישראל, שתזכה אותם בגאולה. יש כאן מציאות שבה עם ישראל זוכה לקיבוץ גלויות ושיבה לארצו רק בגלל רצונו של ה' לקידוש השם בעולם. זה כנראה חשוב יותר גם מחטאים חמורים של ישראל. למעשה, בתהליך זה בני ישראל פסיביים, והוא המטהר אותם.

זהו בדיוק אותו התהליך (על פי פרשנותו של הרב סלוביצ'ק זצ"ל) שהאיש הפרטי הטמא בטומאת מת, עובר עם הזאת אפר הפרה האדומה. כשאדם חי פוגש את המת מקרוב, המוות מערער את כל קיומו, עד היסוד. הוא אינו מסוגל להשתקם ו"לצאת מזה" לבד. הוא זקוק לעזרת חברו מבחוץ, שייתן לו יד. וזהו מקומו של הכהן הטהור שמסייע לו להיטהר ולחזור למסלול החיים.

בימינו, בהעדר היטהרות על ידי אפר פרה אדומה, זהו גם טעמה של מצוות ניחום אבלים.

וכעת נחזור למישור הציבורי: ישראל שהיו באותה עת בגולה, יצאו ממסלול החיים הרגיל שלהם. אבלים על החורבן ומנוודים מלפני המקום, ואינם מסוגלים לטהר את עצמם לבדם, בדומה לטמא המת הזקוק לעזרת הכהן לטהרתו. ועד שנזכח אנו להזאת המים הטהורים ממרום, האם יש מי שיכול לעמוד במקום הכהן ולסייע לטהר את העם הטמא/חוטא?

אולי ניתן לדייק את הדברים דווקא בהתייחסות למישור הפרטי: המזה את האפר עם מים חיים אינו נטמא! לעומת זאת - כל האחרים שמתעסקים עם שרפת הפרה והכנת האפר- הם הנטמאים. כלומר - מי שמתקרב לאדם טמא על מנת לקרבו, ובמטרה לטהרו - אינו נטמא!

כל זה בא ללמדנו שקירוב רחוקים לאבינו שבשמים מסייע לאותם רחוקים, ואינו מזיק כלל למעמדו הרוחני של המקרב.

מרדכי (מורדי) שבט גר בקיבוץ ראש צורים עם אישתו אלונה וחמשת ילדיהם וארבע נכדיהם. בעבר עבד במטעים ובבית אריזה בתשע שנים אחרונות משמש במשרה חלקית כמזכיר הקיבוץ. בעל הסמכה לרבנות ותואר ראשון במינהל עסקים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il